

III. З газет і журналів.

Російська часопись про українські справи. Молода часопись «Съверный Курьеръ», що з кінцем минулого року почала виходити в Петербурзі, чимало уваги звертає між иньшими славянськими землями і на Галичину та Україну і трактує галицькі та українські справи досить об'єктивно і безсторонно. Досі на жите славянських земель дуже мало звертали уваги російські поступові часописі; трактоване ріжних «славянських питань» стало ся неначе-б то монополією таких органів, як «Новое время», «Свѣтъ» та «Московскія Вѣдомости». Нічого й казати, в якому світлі виставляло ся славянське жите, коли воно переходило через руки усяких д. д. Суворіних, Комарових, Грінгмутів е tutti quanti, що на славянство дивлять ся крізь призму ідеї панрусизму та «обрусенія». Отже «Съверный Курьеръ», як се заявляє редакція в ч. 111, поставив метою — давати об'єктивні і цілком безсторонні звістки і уваги про жите славянських народів і, мусимо се зазначити, досі совістно і старанно (окрім одного лишень випадку, про який мова буде опісля) виконував свою обіцянку що до Галичини та України, даючи час од часу про український національний рух вірні звістки, а то й спеціальні ширші дописи (листи з Галичини). Окрім тих заміток, що зазначені були вже у «Вістнику» ранійше, ми знов находимо в «Съверномъ Курьерѣ» цілу низку заміток про Україну та Галичину, які тут і зазначуємо. В ч. 116 надруковано другий допис із Галичини про генезу галицьких «русинських» партій та еволюцію відносин галицької інтелігенції до народу. В ч. 114 поміщено замітку з нагоди 39 роковин смерті Шевченка — «Геній українського народу в області поетичної творчости». Автор замітки між иньшим реметує на прихильників памяти Шевченка за те, що вони й досі не видали дешевим народнім виданнем творів Шевченкових. Сю помилку шановної часописі поправляв в ч. 115 д. Мордовець, нагадавши про дешеве виданне «Кобзаря», що вийшло минулого року. В ч. 125 д. — Ski, констатуючи усьпіх у Галичині людового польського університету ім. Міцкевича, бажав, щоб такого-ж самого усьпіху зазнав і український людовий університет ім. Шевченка. Деяким діссонансом до попередніх статей та заміток здало ся нам тільки

«Вынужденное объяснение» редактора «Съвернаго Курьера» д. Арабажина (дивись ч. 136). Виправдуючись проти особистих закидів та інсинуацій часописі «Россія», д. Арабажин між иньшим пише: «Я отношусь очень давно уже отрицательно къ тому археологически-романтическому (?) украинофильству, представителями котораго являются В. Б. Антонович и А. Я. Конисский и которое мнѣ въ высшей степени несимпатично и своими антропологическими разсужденіями во вкусь г. Ренса (автор вельми нетолерантної супроти Жидів статі, надрукованої недавно «С.—Петербургскими Вѣдомостями», С. 6.), и какъ враждебное дѣйствительнымъ интересамъ украинскаго люда, но это не мѣшаетъ мнѣ сочувствовать принципу національнаго развитія народности (якої?) и языка въ интересахъ возможно большаго и лучшаго распространенія просвѣщенія и благъ культуры въ широкихъ кругахъ населенія». Перша частина виписаної нами довгої тиради очевидно суперечить другій: не можна-ж справді серйозно говорити про те, що В. Б. Антонович або О. Я. Конисский — противники «возможно большаго и лучшаго распространенія просвѣщенія и благъ культуры въ широкихъ кругахъ населенія». Цікаво, що обидва вони наче зумисне проти закидів д. Арабажина, почали свою громадську діяльність з того, чому спочуває і д. Арабажин, — згадаймо хоч би початок недільних шкіл на Україні, в яких і д. Антонович, і д. Конисский брали живу й гарячу участь. І даремно іронізує далі д. Арабажин над «близосією» (?) часописі «Россія» і відомого «обрусителя» Амфитеатрова до д. д. Антоновича та Конисского: «Россія» і Амфитеатров, на скільки вони вороги волі і поступу, сїючи баламутство та безпринципність, — вороги теж і кожному осьвіченому, поступовому Українцеві, і про яку будь „близосією“ тут не може бути мови... Се повинно бути добре відомо д. Арабажину. Шкода теж, що д. Арабажин не поясняє, що розуміє він під тим „археологически-романтическимъ украинофильствомъ, а обмежує ся самим« неясним натяком: такий вчинок теж може спричинити ся до ширення баламутства серед російської осьвіченої громади, що не дуже то тямить багато в українських справах. Взагалі несподівана вихватка д. Арабажина здає

ся нам і незрозумілою, і цілком невідповідною тій репутації поважного, безсторонного та правдивого органа, яку серед Українців придбав собі „Сьверный Курьерь“.

С. Ё—мов.

„Волі“, (органа української соціальної демократії), вийшло досі чисел сім. У вступній статі першого числа: »На сконі століття« читасмо: Український народ в Австрії тепер уже не той »Тиролець сходу«, що завжди готов був як раб служити катам волі, гнобителям народів, ворогам поступу. Пів століття від мартових бур, кількадесять літ конституційного життя не минуло і для него безслідно. Та давна партозгідність всіх Русинів, та давна безпартійність, та давна карність і солідарність народна належить вже до безповоротної бувальщини... »Мир вам братя«, »Де згода в семействі, де мир і тишина« — то були політичні пісні смирних Рутенців колись: »Який то вітер шумно грає«, »Шалійте, шалійте скажені кати« — чути серед українського народу тепер... Замість тихих, смирних, заспаних мельодий різкі, грізні, революційні нуги бунтівничої Франції, бунтівничого пролетаріату... Чи ж диво, що в теперішню пору, коли український народ перестав бути німим рабом, прокидаєт ся серед того народу соціалізм, та що невеличка громада людей згуртувала ся в соціально-демократичний табор на склоні XIX. століття? І чи ж диво що се діять ся тепер... коли український люд перед хвилею, перед двома роками прийняв хрест кровавий, кровю вимазав гріх первородний рутенства і вийшов у сімю вольних народів?... »Наша програма, наша ціль ясна. Повна воля політична, самодержавність люду, демокрація; перехід землі і фабрик на власність загалу, спільна господарка на користь загалу; визволене люду з темноти, доступ для кожного до науки, до світла. Отсе наша програма — докладно виложена в соціалістичних програмах всіх народів і країв. У нас ся програма зложена в заяві засадничій конгресу в Гайнфельді з 1886 р.... Боротьба в імя ідеалів соціалізму проти гнобителів працюючого люду, се також боротьба за національне визволене. На те щоби міжнародна єдність пролетаріату розвила ся в повні, треба, аби кожний нарід був паном у своїй хаті. В Австрії ми згідно з польськими, чеськими, німецькими, італійськими і словінськими соціалістами стоїмо за автономію народностей, проти автономії країв, за волю національну,

проти національного гнету.... Ми далекі від національної ненависти до чужинців; ми вороги шовінізму. Робітник що почав уже думати самостійно і стає в рядах соціалістичної партії, буде для нас товаришем, без огляду на те, якою він мовою говорить, без огляду на те, якої він віри. Любов до нашого народа зливає нас в одно з любовю до всіх визискуваних, неволених і гноблених, до всіх тих, що разом з нами готові йти »на стрічу сонцю золотому«... Ось важніші статі в сих 7. числах: Вага організації; з темного царства; Панська чорна рада; Цісарське слово: Що таке соціалізм (Реферат посла др. Р. Яросевича); Великанський стрейк; Хлопи а соціальна демократія (Статя посла т. Я. Козакевича); Сьвіжий панський лік на хлопську біду; З Угорської України; Тортури; Борислав... У фейлетонах крім двох оповідань подано статю про Джордана Бруно і кілька віршів, між ними деякі надіслані з російської України. Бажати-б сему виданю тільки менше шумної, а для простих людей незрозумілої фразеології, більше фактичності і більшого розуміння живих народніх потреб, яке часто замінюєт ся мертвою доктриною, що плодить такі куріози, як приміром той, що обговорюючи південно-африканську війну орган української соц. демократії стояв против Бурів і за Англічан.

А. Кр.

„Буковина“ 44—46 чч. надрукувала статю Лесі Українки п. з. »Писателі-Русини на Буковині«, читану 9. грудня 1899 р. в »Літературно-артистичному Товаристві« в Києві. Авторка обговорює в головних нарисах літературну фізіономію трех »буковинських« письменників Федьковича, О. Кобилянської і В. Стефаніка. »В. Стефанік — по гадці Лесі Українки — не належить до народовської літературної школи, його »народ« не захоче в собі ніяких »святотців« та цют, невідомих »гнилий інтелігенції«, алеж власне брак отих святотців та цют показаний дотепною, люблячою рукою робить на змислених та чутливих читачів міцнійше, глибше і — користнійше вражінє, аніж усі переняті, запевне найкращими замірами панегірики ідеалізованому народови в народовській літературі. Д. Стефанікови докоряють часом за односторонність, навіть одотонність його малюнків. Справді, темні барви у нього переважають, а при тому в сюжетах його нема нічого незвичайного, романтичного. Він малює буденне житє сірого люду, але